

A young woman with long, wavy blonde hair is focused on painting a large canvas. She is wearing a dark, patterned top and a necklace. The background is a blurred outdoor setting with greenery and a building. The entire image has a reddish-pink tint.

ELEVER

Arbejd med forventninger

Øvelser til faget
Uddannelse og job

dcum.

dansk
center for
undervisningsmiljø

viden til praksis

Arbejd med forventninger

I dette hæfte giver vi nogle konkrete bud på, hvordan man med udgangspunkt i klassefællesskabet kan arbejde med at tydeliggøre elevernes tanker og forventninger til uddannelse og job.

Øvelserne tilgodeser erkendelsesformer på flere niveauer ved at inddrage krop og intellekt i en aktiv kollektiv proces.

De tre øvelser kan arbejdes med enkeltvis eller som et sammenhængende forløb. Vær opmærksom på, at nogle dilemmaer, cases og statements bedst egner sig til 8. og 9. klasse.

Indholdsfortegnelse

Ja eller nej	side 4
Hjørneøvelse	side 6
Forventningsrollespil	side 18

Formålet med denne øvelse er på en nonverbal måde at få synliggjort elevernes tanker omkring dilemmaerne ved uddannelsesvalg. Øvelsen kan bruges som opvarmning til de to efterfølgende øvelser i hæftet.

Læreren/UU-vejlederen læser nogle statements højt, hvorefter eleverne svarer ved fysisk at bevæge sig over på 'ja' eller 'nej'. Herved får læreren/UU-vejlederen indblik i elevernes tanker uden, at de taler sammen. Afslutningsvis tages en fælles drøftelse på klassen.

Tid

Øvelsen kan gennemføres på 15-20 minutter.

Sådan gør du

1. **Inddel lokalet** i to dele og marker evt. 'ja' og 'nej' ved hjælp af kridt på gulvet eller papir hængt op på væggen. Den ene del repræsenterer 'ja', og den anden 'nej'. Saml eleverne i midten af lokalet. Fortæl eleverne at denne øvelse skal udføres i stilhed dvs. når et statement er læst op, skal eleverne placere sig på enten 'ja' eller 'nej' uden at tale sammen. Der er ingen rigtige eller forkerte svar.
I bestemmer selv om I vil bruge alle statements eller vælge de ud, der egner sig bedst til klassen.
2. **Når eleverne har placeret sig** efter første statement, går de tilbage til midten.
3. **Herefter fortsættes** med nye statements så længe I har lyst.
4. **Når I har arbejdet** med de statements I gerne vil, tager I en fælles snak på klassen. Tag afsæt i refleksionsspørgsmålene.

Statements

Brug følgende statements, eller lav i fællesskab jeres egne så de matcher præcis de temaer, som I ønsker at reflektere over. Vær opmærksom på, at nogle statements egner sig bedst til 8. og 9. klasse.

- Jeg lytter mest til mine forældre, når det kommer til uddannelsesvalg
- Jeg er usikker på mit valg
- Mine venner betyder meget for mig i mit valg af uddannelse
- Andre har forventninger til, hvad jeg skal vælge af uddannelse
- Jeg vil vælge en uddannelse, der åbner for mange muligheder
- Jeg er fast besluttet på, hvilken uddannelse jeg vil vælge
- Jeg har brug for at tale med nogen om min fremtid
- Jeg vælger ungdomsuddannelse ud fra mit karaktergennemsnit
- Jeg kan godt li' at specialisere mig og gå i dybden med ting.
- Jeg har talt med nogle voksne om valg af uddannelse
- Jeg tænker meget over hvilken uddannelse eller job jeg skal vælge
- Det er vigtigt med gode karakterer, når jeg søger ind på en ungdomsuddannelse

Refleksionsspørgsmål

- Var det svært at placere sig?
- Kan du genkende nogle af de problemer som de forskellige statements beskriver?
- ved hvilket statement syntes du/I at det var nemmest at vælge om i skulle svare ja eller nej?
- ved hvilket statement syntes du/I at det var sværest at vælge om i skulle svare ja eller nej?

Hjørne-øvelse

Formål

Med denne øvelse skabes en konstruktiv dialog mellem eleverne om deres forventninger til uddannelse og job. Ud fra de fire forskellige cases på side 6-13 skal eleverne ved at placere sig i lokalet forholde sig til, hvad der for dem skaber forventninger, motivation og drømme i forhold til uddannelse og job.

I øvelsen får eleverne mulighed for at tale om og reflektere over de forventninger, de har til sig selv og de forventninger, der opstår i samværet med klassekammerater, venner, forældre og lærere.

Øvelsen består af

Fire cases til samtale og refleksion. Hver case har tilknyttet et spørgsmål og fire svarmuligheder, samt opfølgende spørgsmål, der kan understøtte en efterfølgende dialog.

Sådan gør du

Som lærer/UU-vejleder er din rolle at hjælpe eleverne til at give deres holdning til kende. Der er ikke rigtige og forkerte svar. Det er væsentligt at eleverne får givet deres holdning til kende, og derfor kan du undervejs give eleverne mulighed for at drøfte refleksionsspørgsmålene med sidemanden eller dem de står sammen med i hjørnet, inden I taler sammen i plenum på klassen. Vær opmærksom på at nogle udsagn egner sig bedst til 8. og 9. klasse.

1. **Inddel rummet** i fire hjørner med numrene 1 til 4. Hjørnerne synliggøres ved at skrive tallet på et papir og hænge det op/lægge det i hjørnet. Hvert hjørne repræsenterer én af fire svarmuligheder.
2. **Vælg en af de fire** på de følgende sider og læs den højt for eleverne. Eleverne får ét minut til at tænke i, hvorefter de skal placere sig i det hjørne, som repræsenterer den svarmulighed, de er mest enige i. Hjørne 4 er altid 'det åbne hjørne' og her kan f.eks. skabes en helt ny løsning eller laves en kombination af de andre løsninger.
3. **Giv eleverne mulighed** for parvis at forklare hinanden i 2-3 min, hvorfor de netop står i det hjørne.
4. **Drøftelse i plenum.** Vælg et hjørne ad gangen og tal med eleverne om, hvorfor de har valgt at placere sig i netop det hjørne. Tag eventuelt afsæt i refleksionsspørgsmålene på side 15, eller find selv på andre. Eleverne må gerne skifte placering undervejs, hvis de ændrer mening. Det er ikke sikkert, der står elever i alle hjørner, spørg gerne ind til det undervejs, f.eks. "Hvorfor er der mon ikke nogen, der har placeret sig i dette hjørne?"
5. **Når I har været** omkring ét udsagn, kan I begynde forfra med et nyt udsagn. Hver runde tager ca. 15-20 minutter.

... se de fire cases på de næste sider

CASE 1

Rie

"Vi har lige været på introduktionskursus på gymnasiet. Der vil jeg gerne gå. Jeg synes at det virkede rigtig spændende og åbner op for mange muligheder. Min lærer siger, at jeg ikke har gode nok karakter til at komme på gymnasiet og mine forældre spørger mig hele tiden om, hvilken uddannelse der er realistisk for mig at gennemføre? Nu ved jeg ikke om jeg skal gå efter min drøm om at komme på gymnasiet, eller vælge en anden uddannelse som er mere realistisk for mig?".

Hvad synes du Rie skal gøre?

1. Hun skal vælge den ungdomsuddannelse hun har mest lyst til at tage, uanset hvad hendes forældre syntes.
2. Hun skal følge sine forældres råd, og vælge den ungdomsuddannelse, der åbner op for flest muligheder.
3. Hun skal tale med en lærer, UU-vejleder eller andre der ved meget om uddannelser, og som kan hjælpe hende med at finde ud af, hvad hun skal vælge.
4. Åbent hjørne

CASE 2

Oskar

"Vi har lige haft besøg af en UU-vejleder i vores klasse, som præsenterede os for en masse ungdomsuddannelser. Jeg synes det er lidt svært, for jeg har ikke rigtig nogen idé om, hvad jeg skal, når jeg er færdig med 9. klasse. Det er lidt hårdt, for jeg føler, at jeg er en af de eneste i klassen som ikke ved, hvilken vej jeg skal. Jeg har prøvet at tale med mine forældre, men de ved ikke så meget om mulighederne og siger bare, at det er vigtigt, at jeg vælger noget, som jeg bliver glad for. Jeg synes det er virkelig svært, for jeg føler, at folk omkring mig forventer en hel masse, men jeg ved virkelig ikke, hvad jeg skal".

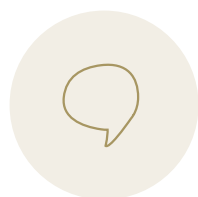
Hvad synes du Oskar skal gøre?

1. Han skal bare få truffet et valg, for han vil sikkert blive ved med at være i tvivl.
2. Han skal tale med en lærer, som kan fortælle ham, hvilken uddannelse der passer til ham.
3. Han skal være ligeglad med, hvilke forventninger andre har til ham og tage 10. klasse så han har længere tid til at finde ud af hvad han vil.
4. Åbent hjørne

CASE 3

Emilie

"For mig er det vigtigt at jeg går på en uddannelse, hvor jeg kender nogle for så vil jeg få det godt. Mine tre bedste venner skal på samme ungdomsuddannelse. Jeg syntes ikke den lyder særlig spændende og jeg er ikke sikker på at det er noget for mig. Men jeg er bange for, at jeg ikke længere vil være en del af gruppen, hvis jeg vælger ikke at tage samme ungdomsuddannelse som dem. Jeg ved ikke hvad jeg skal gøre. På den ene side er jeg bange for at vælge en ungdomsuddannelse som ikke er mig, men på den anden side er jeg bange for at miste mine venner".

Hvad synes du Emilie skal gøre?

1. Hun skal tage på samme uddannelse som sine venner, for det er vigtigt, at kende nogen på den uddannelse man vælger.
2. Hun skal være ligeglad med hvad vennerne vælger, for man får alligevel nye venner når man starter på en ungdomsuddannelse.
3. Hun skal fortælle sine venner, at hun er i tvivl og spørge dem hvad de syntes, hun skal gøre.
4. Åbent hjørne.

CASE 4

Magnus

"Jeg har altid fået gode karakterer i skolen og føler jeg skal vælge en uddannelse, der er svær at komme ind på. Jeg kan godt forstå, når andre siger det er lidt for dumt, hvis ikke jeg får brugt mine gode karakterer, at gode karakterer forpligter. Men nogle gange synes jeg, alt det med skole og uddannelse bliver et præstationsræs, som jeg ikke har lyst til at være en del af. Jeg synes jo også andre ting er spændende.

Hvad synes du Magnus skal gøre?

1. Magnus har for høje forventninger til sig selv, han skal tale med nogen om det.
2. Magnus skal finde ud af, hvad der motiverer ham og vælge ud fra det.
3. Magnus skal vælge uddannelse ud fra sine høje karakterer.
4. Åbent hjørne

Refleksionsspørgsmål

- Kan du genkende problemet casen beskriver?
- Hvorfor er der ingen der har placeret sig i dette hjørne?
- Hvilke udfordringer kan der være ved at give dette råd?
- Hvilken betydning tror du familie og venner kan have for problemet casen beskriver?
- Hvad tror du der er vigtig at lægge vægt på i forbindelse med problemet i casen?
- Hvis problemet var et bjerg, man skulle bestige for at træffe et valg, hvad er så det første skridt op ad bjerget?

Forventnings-rollespil

Formål

Med denne øvelse laver vi en dialog imellem eleverne om deres forventninger til uddannelse og job. Gennem små rollespil får eleverne mulighed for at tale om og reflektere over de forventninger, de har til sig selv og de forventninger, der opstår i samværet med klassekammerater, venner, forældre og lærere. Øvelsen tilgodeser erkendelsesformer på flere niveauer ved at inddrage krop, følelser og intellekt i en aktiv kollektiv proces.

Øvelsen består af

Fire kort med beskrivelse af dilemmaer som eleverne skal lave som rollespil. Hvert dilemma har tilknyttet en situationsbeskrivelse, der sætter rammen omkring de enkelte rollespil. Vær opmærksom på at nogle dilemmaer egner sig bedst til 8. og 9. klasse.

Tid

Øvelsen kan gennemføres på 60 minutter.

Elevernes roller

Eleverne skal forsøge at tydeliggøre de enkelte scenarier og temaer ved at spille nogle roller, de hver især får tildelt, så publikum (de øvrige elever) har mulighed for at byde ind og komme med forslag til løsningsmuligheder og refleksioner. Det kræver ingen forkundskaber at have en rolle. Man skal blot tage rollen seriøst og prøve at formidle temaet/emnet sammen med eleverne i de andre roller. Publikum skal sidde i en halvcirkel, så alle har mulighed for at se, hvad der foregår på 'scenen'. Publikum skal forholde sig i ro, mens rollespillene er i gang. De skal først byde ind bagefter med refleksioner over temaet/emnet samt komme med forslag til, hvordan rollerne i scenarierne kan ændre den situation, de er havnet i.

Lærerens rolle

Lærerens rolle er at facilitere processen samt skabe ramme og retning for rollespillene. Som lærer skal du forholde dig neutralt til de bud der kommer fra publikum og ikke lade egne synspunkter skinne igennem. Efter rollespillene skal du som lærer få publikum til at byde ind, reflektere og debattere. Det er væsentligt, at der kommer så mange perspektiver og løsninger på banen som muligt. Der findes ikke kun én løsning på et dilemma men mange. Det er en god idé at have udfærdiget understøttende spørgsmål på forhånd, så du og eleverne har mulighed for at komme dybere ned i samtalen efterfølgende.

Det er vigtigt at alle i klasserummet bliver bevidstgjort om deres roller, og at alle er bekendte med hvad der forventes af dem.

Sådan gør I

Forberedelse (20 min)

- **Inddel eleverne** i grupper på 4-5 personer, og udlevér dilemmakort til grupperne.
- **Fortæl eleverne**, at det er vigtigt, at scenariet ender i et dilemma/konflikt og at de ikke skal komme med bud på løsninger i selve spillet. Løsningsmuligheder drøftes efterfølgende med resten af klassen.
- **Støt eleverne** i forberedelsen, så det bliver tydeligt, hvad temaet/emnet er i dilemmaet.

Rollespil og dialog (40 min)

- De enkelte grupper fremfører på skift deres rollespil for resten klassen. Hvert rollespil tager omkring 2-4 minutter. Hvert rollespil samt efterfølgende refleksion tager ca. 10 minutter alt efter tyngde i dilemmaet.
- Efter hvert rollespil sættes publikumseleverne til parvis at tage en kort snak om følgende spørgsmål:
 - Hvad så I i situationen?
 - Hvad er problematikken og hvem er det svært for?
- Herefter tages en dialog på klassen med udgangspunkt i følgende understøttende spørgsmål:
 - Hvad skal han/hun gøre?
 - Hvordan taler man om det, der er svært og ikke virker som om, det er svært for andre? Hvilke konsekvenser kan det have, at man ikke får talt med nogen om det?
 - Hvilken hjælp er den bedste i situationen?
 - Hvilket ansvar har de andre i situationen?
 - Bliver I påvirket af andres forventninger til jer? Hvis ja, i hvilke situationer?
 - Hvad er første skridt i forhold til at gøre det, man selv gerne vil?

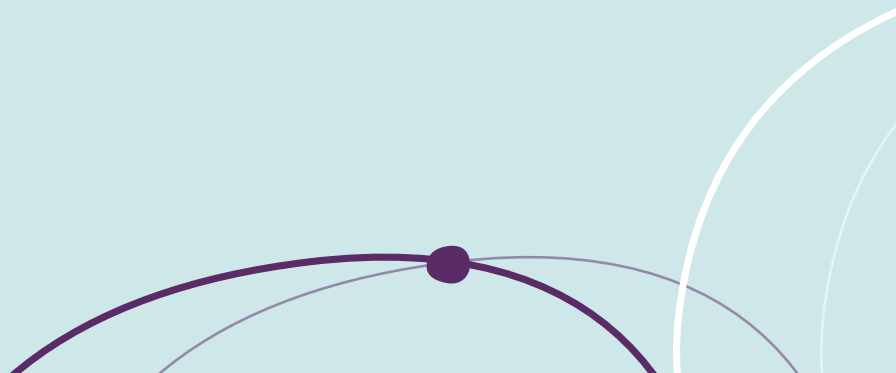

Dilemmakort

dcum.dk

1 Ries dilemma

Introduktion

I skal forsøge at genskabe situationsbeskrivelsen gennem et rollespil. I skal uddelegere følgende roller mellem jer: Rie, søsteren, mor og far. Er I mere end 4 i gruppen suppleres med en søster og/eller bror. I kan tage afsæt i situationsbeskrivelsen, men den er blot tænkt som stikord. I kan selv videreudvikle på situationen. Det vigtige er, at emnet og konflikten er tydelig for de andre, og at det ender i et dilemma. I skal ikke selv vise en løsning på dilemmaet.

Situationsbeskrivelse

Rie sidder og spiser aftensmad med sine forældre og søster. Hun fortæller, at hun har været til introduktionskursus på gymnasiet, selvom læreren har sagt, at hendes karakterer ikke er gode nok til at komme på gymnasiet. Men Rie har lyst til at gå på gymnasiet og er derfor meget i tvivl. Søsteren mener at hun skal følge sit hjerte og vælge gymnasiet. Moren og faren bliver overraskede over Ries tvivl, og forstår ikke, at hun ikke kan se, at hun skal vælge mere realistisk! Rie bliver meget frustreret og forlader bordet i vrede.

Oskars dilemma

Introduktion

I skal forsøge at genskabe situationsbeskrivelsen gennem et rollespil. I skal uddelegere følgende roller mellem jer: En UU-vejleder, en lærer, Oskar, og nogle elever i klassen. I kan tage afsæt i situationsbeskrivelsen, men den er blot tænkt som stikord. I kan selv videreudvikle på situationen. Det vigtige er, at emnet og konflikten er tydelig for de andre, og at det ender i et dilemma. I skal ikke selv vise en løsning på dilemmaet.

Situationsbeskrivelse

Oskar og hans klasse har i faget Uddannelse og Job fået besøg af en UU-vejleder, der fortæller om ungdomsuddannelser. De andre elever stiller ivrigt spørgsmål til UU-vejlederen og virker som om de ved, hvad de vil efter skolen. Oskar bliver provokerende overfor UU-vejlederen, læreren og de andre elever, fordi han ikke ved, hvad han vil efter skolen.

Emilies dilemma

Introduktion

I rollespillet skal I forsøge at genskabe situationsbeskrivelsen gennem et rollespil. I skal uddelegere følgende roller mellem jer: Emilie og tre-fire venner. I kan tage afsæt i situationsbeskrivelsen, men den er blot tænkt som stikord. I kan selv videreudvikle på situationen. Det vigtige er, at emnet og konflikten er tydelig for de andre, og at det ender i et dilemma. I skal ikke selv vise en løsning på dilemmaet.

Situationsbeskrivelse

Emilie og hendes bedste venner sidder og snakker hjemme hos Emilie. Snakken falder på det kommende uddannelsesvalg. For vennerne er det en selvfølge, at de alle skal på den samme ungdomsuddannelse, og de synes det er rart, at de ikke skal slippe hinanden, og at deres venskab kan fortsætte. Selvom Emilie er bange for ikke længere at være en del af gruppen tager hun mod til sig og siger, at hun ikke er sikker på, at netop denne ungdomsuddannelse er noget for hende, og at der er andre uddannelser, hun synes lyder mere spændende. De andre ser overrasket på hende og siger, at de så ikke kan være så meget sammen mere.

Magnus' dilemma

Introduktion

I rollespillet skal I forsøge at genskabe situationsbeskrivelsen gennem et rollespil. I skal uddelegere følgende roller mellem jer: Magnus, en lærer, to-tre klassekammerater. I kan tage afsæt i situationsbeskrivelsen, men den er blot tænkt som stikord. I kan selv videreudvikle på situationen. Det vigtige er, at emnet og konflikten er tydelig for de andre, og at det ender i et dilemma. I skal ikke selv vise en løsning på dilemmaet.

Situationsbeskrivelse

Timen er ved at være slut, og læreren, Magnus og tre andre elever i 9.a er ved at pakke sammen. Eleverne har netop fået årskarakterer og de to af eleverne er utilfredse, da de ikke har fået ret gode karakterer og gerne vil på gymnasiet. Magnus giver udtryk for, at der jo også er andre ungdomsuddannelser, at det hele ikke kun handler om at få gode karakterer. De to andre elever siger, at det er let for Magnus at sige, når han altid får gode karakterer og at det er tydeligt for enhver hvilken ungdomsuddannelse, han skal ind på. Læreren stemmer i og siger, at gode karakterer forpligter, og at man skal vælge en ungdomsuddannelse, der passer til det.